

MASARYKOVA UNIVERZITA
UNIVERZITA
TŘETÍHO VĚKU
1990–2010

20 LET SENIORSKÉHO
VZDĚLÁVÁNÍ
NA MASARYKOVĚ
UNIVERZITĚ

20 UNIVERSITAS
MASARYKIANA BRUNENSIS
U3V
1990—2010

MASARYKOVA UNIVERZITA

UNIVERZITA TŘETÍHO VĚKU 1990–2010

20 LET SENIORSKÉHO
VZDĚLÁVÁNÍ
NA MASARYKOVĚ
UNIVERZITĚ

20 UNIVERSITAS SENIORUM
MASARYKIANA BRUNNENSIS U3V
1990—2010

© Masarykova univerzita, 2010

ISBN 978-80-210-5156-0

A photograph of a group of men in academic regalia, including gowns and hennions, seated in a row. They are holding ceremonial maces. The background is dark with a decorative leaf pattern. The text 'Úvodní slovo' is overlaid on the bottom left.

Úvodní slovo

Masarykova univerzita považuje vzdělávání seniorů za důležité

Vážení čtenáři,
dovoluji Vám jako prorektor, jemuž byla svěřena péče Univerzity třetího věku na Masarykově univerzitě, poděkovat za to, že jste se rozhodli začít do této publikace, která přibližuje výsledky dvacetileté práce odvedené na poli seniorského vzdělávání na Masarykově univerzitě.

Masarykova univerzita pokládá za velmi důležité podporovat a rozvíjet seniorské vzdělávání jako nedílnou součást rozsáhlé oblasti celoživotního vzdělávání. První programy celoživotního vzdělávání začala Masarykova univerzita nabízet od akademického roku 1990/1991 a navštěvovalo je jen několik desítek posluchačů. Od té doby se mnohé změnilo – celoživotní vzdělávání se stalo celoevropským trendem a v posledních letech došlo k prudkému nárůstu nabízených programů i počtu jejich účastníků. Masarykova univerzita se v této oblasti stává institucí, která plní svou roli vzdělávací instituce opravdu nadstandardně.

K široké paletě programů celoživotního vzdělávání dnes již neodmyslitelně patří Univerzita třetího věku, o čemž svědčí skutečnost, že tato instituce slaví na Masarykově univerzitě v akademickém roce 2009/2010 dvacáté výročí svého působení. Tato úspěšná a dlouhodobá tradice seniorského vzdělávání, která je v souladu s dlouhodobým záměrem univerzity, je podpořena velkým a stále rostoucím zájmem účastníků o tento typ vzdělávací aktivity.

Vzdělávání v kurzech Univerzity třetího věku probíhá v rozmanitosti organizačních forem a výukových metod s podporou informačních a komunikačních technologií, a to je bezesporu jedním z hlavních důvodů úspěšnosti programu celoživotního vzdělávání označovaného jako univerzita třetího věku. Ve své činnosti se pracovníci Univerzity třetího věku zaměřují i na další důležité úkoly, mezi něž patří např. budování mezigeneračního dialogu, zapojení seniorů do řešení společných úkolů, a to vše při současném otevření zdrojů a příležitostí, které může Masarykova univerzita nabídnout.

Seniorské populaci je ze strany Masarykovy univerzity nabízena opravdu široká škála vzdělávacích a kulturních aktivit, o kterých se můžete dočíst na následujících stranách. Jen namátkou – v každém akademickém roce před posluchače Univerzity třetího věku předstoupí přes dvě stovky vyučujících, vesměs akademických pracovníků Masarykovy univerzity, ale nezřídka i věhlasných odborníků z praxe či jiných mimořádných osobností. Účastníkům kurzů Univerzity třetího věku jsou k dispozici knihovny, studovny a počítačové učebny, ve kterých mohou dále rozvíjet své dovednosti a získávat nové vědomosti. Každoročně pro ně organizátoři Univerzity třetího věku připravují a realizují několik desítek tematických kurzů zaměřených na zajímavé vědní disciplíny či konkrétní obory lidské činnosti. Za zmínku také stojí spolupráce se zahraničními partnery, např. Univerzitou třetího věku v Lipsku.

Univerzity třetího věku v Evropě již po několika desetiletích obohacují a zkvalitňují životy seniorů a plní několikero role, zejména pak společenské či seberealizační, anebo naplňují touhu po vzdělání, která nemohla být u konkrétního člověka dosud z nějakých důvodů naplněna. Jsme proto velmi rádi, že o účast v kurzech Univerzity třetího věku je každoročně velký zájem, a přizpůsobujeme tomu i nabídku vzdělávacích aktivit, reflektující rychlý rozvoj všech vědních oborů a současně i aktuální potřeby seniorů.

Masarykova univerzita je druhou největší veřejnou vysokou školou v České republice a největší na Moravě. Je jednou z nejvýznamnějších vzdělávacích a vědeckých institucí v České republice a uznávanou středoevropskou univerzitou s demokratický-

▲ doc. JUDr. Jan Svatoň, CSc.

mi tradicemi, prosazovanými již od jejího založení v roce 1919. Tím je dána i její role sociálního a kulturního aktéra v jihomoravském regionu, který se nezříká této nepsané povinnosti a rád plní i tuto svou takzvanou třetí roli.

Masarykova univerzita poskytuje vysokoškolské vzdělání v širokém spektru tradičních i moderních univerzitních disciplín a je jednou z nejrychleji rostoucích vzdělávacích institucí v Evropě. Za vedení Masarykovy univerzity tak mohou jen vyjádřit hrdost na to, že naše Univerzita třetího věku slaví v tomto akademickém roce tak významné výročí.

doc. JUDr. Jan Svatoň, CSc.,
prorektor pro sociální záležitosti
a další vzdělávání

Z historie seniorského
vzdělávání...

Trochu historie o seniorském vzdělávání v České republice i v Evropě

Začátek byl ve Francii

Název Univerzita třetího věku použil poprvé v roce 1973 profesor Pierre Vellas na Fakultě práva a ekonomie (Faculté de Droit et de Sciences économiques) Univerzity sociálních věd (Université des Sciences Sociales) ve francouzském Toulouse. Nabídl zde starším studentům sérii přednášek speciálně upravených pro jejich věk. Velmi záhy se vzdělávací aktivity tohoto typu vyskytly i na dalších evropských vysokých školách (v Belgii, ve Španělsku, Švýcarsku, v Itálii, Německu, Polsku a Československu), v USA, v zemích Jižní Ameriky i Asie. Profesor Pierre Vellas proto založil mezinárodní Asociaci univerzit třetího věku (Association Internationale des Universités du Troisième Âge) jako fórum pro výměnu zkušeností, pořádání konferencí a seminářů a prostor pro experimenty i výzkum této nové role klasických univerzit. Největší počet seniorských studentů tehdy vykazovaly francouzské univerzity, a proto je pochopitelné, že IAUTA byla až do nástupu S. Millera (z Velké Británie) silně frankofonně orientovaná. Důsledkem byla malá

účast zástupců z anglicky mluvících zemí na akcích této mezinárodně deklarované asociace. Již řadu let je však obecně uznávaným jednacím jazykem spíše angličtina, kdysi dominantní postavení francouzštiny je dávno pryč.

Klasické role univerzit už od středověku byly dvě: výchova profesních odborníků a vědecký výzkum. Zhruba v polovině minulého století k těmto základním úkolům přibyl ještě třetí: služba společnosti. Do této kategorie patří celá řada činností, počínaje snahou o zlepšení kulturní, morální a etické úrovně společnosti, přes zvýšení obecné vzdělanosti až po aplikace moderních technologií. Spadá sem i celoživotní učení, jehož součástí jsou univerzity třetího věku. Odtud také plynou dva hlavní cíle, které si tyto univerzity vytklý: zlepšení kvality života seniorů a jejich vzdělávání. Úmyslně tyto cíle uvádím v tomto pořadí, protože vliv na kvalitu života seniorů chápeme v ČR jako prvořadý cíl.

▲ ▶ Z přednášky prof. Petra Vavřína na téma Umělá inteligence

Rozvoj U3V v České republice po roce 1990

Na území bývalého Československa nabídla speciální přednášky Univerzita Karlova na konci osmdesátých let. Podobné akce pořádaly i další – většinou humanitně orientované – univerzity. Šlo však vesměs o izolované akce. Teprve s příchodem svobody na naše vysoké školy se objevily i systematicky organizované kurzy. Masarykova univerzita patřila mezi pionýrské školy, které již v roce 1990 zahájily pravidelné přednášky v tematických cyklech. Až do roku 2000 byly U3V v ČR většinou zaměřeny na témata vztahu člověka k přírodě, zdravého života, stravování a dalších humanistických odvětví. Výjimku tvořily kurzy práce s počítači (na ČVUT a dalších vysokých školách). K významné změně došlo v roce 2000, kdy Vysoké učení technické v Brně otevřelo na U3V pravidelný základní tříletý program. V prvních dvou letech tohoto cyklu se konají jednou týdně přednášky z oborů pěstovaných na všech osmi fakultách VUT. Ve třetím roce se posluchači rozdělí do specializací podle svého zájmu. V těchto kurzech už se kromě přednášek konají

i praktická laboratorní cvičení, semináře, exkurze apod. Vycházeli jsme z názoru, že současný aktivní život nemůže být plnohodnotný bez alespoň základních znalostí moderních technologií běžně používaných v každodenních životech. Podobný model zavedly téměř všechny profesně orientované české univerzity (Česká zemědělská univerzita, Mendlova univerzita, Veterinární a farmaceutická univerzita, Vysoká škola ekonomická, Vysoká škola chemická, VŠB-TU Ostrava a další).

Asociace univerzit třetího věku v České republice (AU3V ČR)

Asociaci univerzit třetího věku v České republice založila skupina nadšenců v roce 1993 hlavně proto, aby případný zájem o kontakty a spolupráci ze zahraničních škol mohl najít v ČR odezvu. Iniciátory byli profesori Čihák, Slípka, docent Šolc, PhDr. Frýdová z odboru celoživotního vzdělávání MŠMT a řada dalších. AU3V ČR byla založena jako občanské sdružení a jejím hlavním tehdejším

nedostatkem byla chybějící organizační a administrativní infrastruktura. Tato situace se změnila v roce 2002, kdy Vysoké učení technické poskytlo AU3V v ČR potřebné zázemí. Velmi významným mezníkem byl rok 2004, kdy AU3V ČR připravila centralizovaný Rozvojový projekt MŠMT, v celkové výši skoro 15 milionů Kč/rok, na jehož řešení se podílelo 18 a později 20 českých veřejných vysokých škol. V prvním roce šlo hlavně o vybavení počítačových učeben, protože zájem o výuku práce s PC byl obrovský. V dalších letech se na univerzitách budovala infrastruktura pro seniorské vzdělávání. Finanční objem centralizovaného rozvojového projektu byl vždy ve stejné výši, měnila se struktura rozdělení finanční podpory podle schopností realizátorů a také podle zájmu o různé kurzy. V roce 2009 vláda ČR schválila v rámci dokumentu „Návrh opatření v souvislosti se stárnutím populace ČR“ pokračování státní podpory U3V v letech 2009–2013.

Současný stav

Vzdělávání seniorů se stalo standardní součástí výukových aktivit prakticky na všech českých veřejných vysokých školách. Podíl seniorů na celkové populaci stále stoupá (a bude stoupat i nadále), zájem o U3V v drtivé většině převyšuje kapacitu nabízených kurzů. AU3V ČR se aktivně podílí na práci obou evropských orgánů U3V (IAUTA, EFOS), jakož i na většině mezinárodních projektů z této oblasti. Zaujímáme klíčové postavení v plošné organizaci seniorského vzdělávání. Využíváme trvale státní podporu a podílové financování (základ hradí posluchači formou zápisného, část tvoří

▲ Zasedání Asociace univerzit třetího věku, 2007, Jihlava-Rančářov

▲ Počítačová cvičebna a studovna časopisů U3V na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity

▲ Na přednášce...

▲ Posluchačka U3V při samostudiu v knihovně

příspěvek MŠMT, část regionální sponzoři a další přispěvatelé). Každoročně pořádáme odborné konference s mezinárodní účastí. Podařilo se definovat české pojetí U3V jako činnost, kterou může nabízet vzdělávací instituce spojená s vysokou školou (která je jejím odborným garantem), jež má akreditovaný alespoň jeden magisterský program. V současné době existuje U3V na 20 vysokých školách v ČR. V akademickém roce se nabízí přes 680 jedno- i vícesemestrových kurzů, ve kterých je zapsáno přes 16 000 studentů. Předsednictvo AU3V ČR vypracovalo a plénium schválilo Dlouhodobý program, jehož body se snaží všechny U3V plnit. V nejbližší době jde hlavně o tyto úkoly:

- optimalizovat formu a strukturu státní podpory v souladu s rozvojem, standardizací a aktualizací seniorské výuky,
- vytvořit informační systém U3V, který by sloužil uživatelům počínaje MŠMT, přes jednotlivé realizátory až k individuálním zájemcům o studium,
- umožnit seniorům účast na výuce i v místech mimo univerzitní města a střediska.

Jsem přesvědčen, že U3V nejsou jen sezónní záležitostí, opřenu zejména o rychlý rozvoj informačních a komunikačních technologií, ale že představují standardní, oblíbenou a společensky prospěšnou formu celoživotního vzdělávání na vysokých školách všech zaměření.

prof. Ing. Petr Vavřín, DrSc.,
předseda Asociace univerzit třetího věku
České republiky

Založení Univerzity třetího věku
při Masarykově univerzitě

Jak vznikala Univerzita třetího věku Masarykovy univerzity

První univerzita třetího věku v České republice byla založena v roce 1986 při Univerzitě Palackého v Olomouci, během necelých pěti let se hnutí univerzit třetího věku rozšířilo do téměř všech univerzitních měst. Vznik Univerzity třetího věku MU v Brně se časově téměř shoduje s pádem totalitního režimu na přelomu osmdesátých a devadesátých let minulého století. Dvacáté výročí založení Univerzity třetího věku MU je vhodnou příležitostí ke vzpomínce na počátky instituce, která dnes ve vzdělávání seniorů patří mezi nejaktivnější v České republice.

Podíl České gerontologické a geriatrické společnosti na zakládání akademií a univerzit třetího věku

Česká geriatrická a gerontologická společnost České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně se od svého založení zaměřovala nejen na vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví a výzkum, ale

také na konkrétní potřeby seniorů. Nedlouho po vzniku celosvětově první univerzity třetího věku (Toulouse, 1973) byla problematika vysokoškolského vzdělávání seniorů opakovaně zařazována do programu jednání výboru České gerontologické a geriatrické společnosti. Na začátku osmdesátých let byla vytvořena Sekce univerzit a akademií třetího věku, za jejíž činnost společně odpovídali MUDr. Dana Tučková (ordinářka pro geriatrii v Praze) a MUDr. Květoslav Šipr, který v té době působil v Přerově.

V roce 1983 byla v Přerově založena první česká Akademie třetího věku, jejímž zřizovatelem se stalo Okresní kulturní středisko. Již do prvního kurzu Akademie třetího věku v Přerově se přihlásilo téměř 60 posluchačů. Spoluorganizátorem Akademie se stal Český červený kříž. Jeho prostřednictvím se organizované vzdělávání seniorů rychle rozšířilo a do tří let existovaly již téměř dvě desítky akademií třetího věku, například v Prostějově, Jihlavě, Lipníku nad Bečvou nebo Bechyni.

▲ Fotografie z MF Dnes z 19. května 1998, nejstarší účastník přebírá osvědčení o absolvování U3V

Za organizační spoluúčasti Českého červeného kříže vznikla v roce 1986 také první česká univerzita třetího věku, a to při Lékařské fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Zájem veřejnosti byl obrovský: do prvního ročníku se zapsalo téměř 170 posluchačů. Druhá univerzita třetího věku na území České republiky pak vznikla v Praze v roce 1987 při 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy zásluhou přednosty III. interní kliniky prof. Vladimíra Pacovského.

Při vzniku prvních českých akademií a univerzit třetího věku posloužila jako bezprostřední příklad Univerzita třetího věku ve Varšavě. Její zakladatelka prof. Halina Szwarcová o svých zkušenostech opakovaně přednášela na konferencích a seminářích České gerontologické a geriatrické společnosti a umožnila, aby se čeští geriatři s polskými zkušenostmi seznámili také bezprostředně. Sekce akademií a univerzit třetího věku při výboru České gerontologické a geriatrické společnosti připravila také směrnice, podle kterých se pak postupovalo prakticky v celé České republice. Doporučení Sekce bylo důsledně respek-

▲ Posluchači na přednáškách často diskutují

továno a dodnes se dodržuje zásada, že aktivity zaměřené na vzdělávání seniorů se nazývají „univerzitami třetího věku“ tehdy, když jsou organizovány vysokými školami, a je-li pořadatelem jiná organizace, hovoří se o „akademii třetího věku“.

Založení Univerzity třetího věku při Masarykově univerzitě

Až do roku 1988 nebyly v Brně pořádány žádné systematické vzdělávací kurzy pro seniory. Když se pak iniciátor přerovské Akademie třetího věku stal pracovníkem Lékařské fakulty Masarykovy univerzity, pokusil se o obdobnou aktivitu také v moravské metropoli. V polovině roku 1989 byla v Brně založena Akademie třetího věku při okresním výboru Českého červeného kříže a ve spolupráci s tehdejší tzv. „Socialistickou akademií“. Ta byla krátce po sametové revoluci přejmenována na „Společnost J. A. Komenského“ a pod jejími křídly brněnská Akademie třetího věku existovala do poloviny roku 1990.

Tehdy rektor Masarykovy univerzity prof. PhDr. Milan Jelínek, CSc., velmi ochotně přijal návrh, aby garanci za vzdělávací kurz pro seniory převzala univerzita. Již první cyklus Univerzity třetího věku Masarykovy univerzity byl koncipován jako tříletý. Byl zahájen 28. 11. 1990 přednáškou rektora prof. Jelínka nazvanou T. G. Masaryk.

Do prvního ročníku se přihlásilo přes 130 zájemců. Přednášky se konaly v biologické posluchárně Lékařské fakulty MU (dnes budova Fakulty sociálních studií Joštova 10) a probíhaly v týdenních intervalech, vždy ve středu v pozdních odpoledních hodinách. Z tematického hlediska byl první ročník dosti pestrý: převažovaly přednášky z oblasti medicíny (zejména geriatric) a přírodních věd, byla však zastoupena také psychologie, sociologie, filozofie, religionistika, bohemistika, historie a věda o umění. V průběhu prvního ročníku odeznělo 22 přednášek, polovinu z nich přednesli plně kvalifikovaní vysokoškolské učitelé.

První ročníky Univerzity třetího věku MU

Organizační záležitosti spojené s pořádáním Univerzity třetího věku byly zpočátku ponechány v plné míře na zodpovědnosti iniciátora, vedoucího Oddělení praktického lékařství, později pak Ústavu rodinného lékařství. Po administrativní stránce pak kurz oběťavě a zcela úspěšně zajišťovala sekretářka ústavu paní Milada Šulcová. Po listopadový entusiasmus umožňoval plně využít ochotu a aktivitu zúčastněných a nepochybně byl také příčinou, proč odměna administrativní pracovnice spočívala téměř výlučně ve vděčnosti účastníků kurzu.

▲ Prof. Květoslav Šipr přednáší pro posluchače Univerzity třetího věku

K rozvoji Univerzity třetího věku MU v prvních letech významně přispěl zejména tehdejší prorektor pro studijní záležitosti doc. RNDr. Otto Říha, CSc. Za projev pozitivního vztahu vedení univerzity k Univerzitě třetího věku je možno považovat také udělení pamětní medaile k 75. výročí založení univerzity koordinátorovi kurzu v roce 1994. Administrativní záležitosti na rektorátě vyřizovala především paní Mgr. Přikrylová-Mládková.

První tříletý kurz Univerzity třetího věku Masarykovy univerzity se uskutečnil v letech 1990–1993, druhý „základní kurz“ pak proběhl v letech 1993–1996. Z iniciativy účastníků prvního běhu byl v roce 1993 ustaven Klub absolventů Univerzity třetího věku, jehož členové pak navštěvovali nově vytvořený „nástavbový“ kurz nazvaný Praktická gerontologie.

Náplň kurzu Praktická gerontologie byla předem projednávána s výborem Klubu absolventů (předseda Ing. Milan Horák). Neopakovala se témata

základního kurzu, naprostá většina jeho absolventů proto postoupila do kurzu Klubu absolventů. V roce 1996 tak své vzdělávání na Univerzitě třetího věku MU ukončilo 203 absolventů, z toho 152 žen a 51 mužů (na „základní“ kurz připadalo 111 frekventantů a na Klub absolventů 92 posluchačů).

Názory absolventů prvních ročníků Univerzity třetího věku MU

Zpětná vazba je důležitá u každého typu vzdělávání. Názory a zkušenosti posluchačů prvních ročníků Univerzity třetího věku se od začátku sledovaly formou ankety. Výsledky průzkumu z roku 1996 byly publikovány (JANÁŠ, J., ŠIPR, K. Univerzita třetího věku, *Univerzitní noviny – List Masarykovy univerzity a Nadace Universitas Masarykiana*, 3, 1996) a jsou tedy i dnes snadno dostupné.

Ke zpracování bylo k dispozici 188 vyplněných dotazníků, z nichž 146 vyplnily ženy a 42 muži. Všichni respondenti se shodli, že je účelné pořádat univerzity třetího věku, a téměř všichni (92,5 %) považovali formu uskutečňovanou v letech 1993–1996 na MU za vyhovující. Nejvíce respondentů spatřovalo přínos univerzity třetího věku v obecném rozšíření vědomostí (87,7 %). Posluchači si cenili také poskytování informací potřebných pro tělesné a duševní zdraví (85,6 %) a seznamování s informacemi, které dříve nemohli získat (75,3 %). Nechyběl však ani poukaz na seznamování s aktivitami vhodnými pro vyšší věk a příležitost ke společenským kontaktům.

Většina účastníků kurzů udala, že studuje doporučenou literaturu (70,7 %), zřetelně častěji se studiu

literatury věnovali posluchači, kteří absolvovali oba vzdělávací kurzy (tedy od roku 1990 do roku 1996). Téměř devadesát procent dotázaných projevilo zájem pokračovat ve vzdělávání v rámci Univerzity třetího věku, a to téměř shodně v obou skupinách frekventantů.

Závěr

Ke vzniku Univerzity třetího věku Masarykovy univerzity v roce 1990 výrazně přispěla aktivita Sekce akademií a univerzit třetího věku České gerontologické a geriatrické společnosti. Bezprostředním předchůdcem Univerzity třetího věku Masarykovy univerzity byla Akademie třetího věku Společnosti J. A. Komenského. Rektor MU prof. Milan Jelínek přijal návrh na ustavení Univerzity třetího věku velmi pozitivně a podpořil jej také svou aktivní účastí na přednáškách. Podpora vedení MU umožnila, aby již v roce 1996 kurzy vzdělávání v rámci Univerzity třetího věku MU současně ukončovalo více než 200 posluchačů. Dotazníkové šetření, uskutečněné u prvních posluchačů kurzů, prokázalo, že univerzita třetího věku je vhodnou formou vzdělávání seniorů a že i po absolvování šestiletého kurzu mají senioři zájem v návštěvách Univerzity třetího věku pokračovat.

prof. MUDr. ThLic. Květoslav Šipr, CSc.,
Lékařská fakulta Univerzity Palackého
v Olomouci

Univerzita třetího věku jako
součást celoživotního vzdělávání

Celoživotní vzdělávání je celoevropským trendem

Univerzita, nesoucí jméno prvního československého prezidenta T. G. Masaryka, byla založena 28. ledna 1919. Dnes Masarykova univerzita sestává z devíti fakult s více než dvěma sty katedrami, ústavů a klinikami, které působí v širokém spektru akademických disciplín a výzkumných oblastí. Je největší univerzitou na Moravě a díky svému dynamickému rozvoji také jednou z prestižních univerzit ve středoevropském regionu.

Počet uchazečů o studium na Masarykově univerzitě ukazuje, že je o ni ze všech našich vysokých škol vůbec největší zájem, přestože šanci na přijetí mají jen ti nejlepší. V současné době univerzita eviduje přes 40 tisíc studentů.

Masarykova univerzita klade již celá léta velký důraz na podporu a rozvoj celoživotního vzdělávání pro všechny profesní a věkové skupiny obyvatelstva. Dokládá to skutečnost, že všechny její fakulty společně s rektorátem realizovaly v roce 2009 několik stovek programů celoživotního vzdělávání, z nichž většina byla zaměřena profesně. Těchto

programů se zúčastnilo přes dvacet tisíc posluchačů v prezenční, distanční nebo kombinované formě.

Celoživotní vzdělávání se řadí do kategorie „dalšího vzdělávání“. Obsahuje především takové druhy vzdělávání, které doplňují, prohlubují, obnovují nebo rozšiřují vědomosti, dovednosti a kvalifikaci jeho účastníků a jsou poskytovány v rámci nebo mimo rámec akreditovaných studijních programů jako kurzy, odborná soustředění, cykly přednášek či seminářů.

Programy celoživotního vzdělávání jsou určeny pro ty, kteří chtějí pokračovat ve svém vzdělávání. Umožňují účastníkům další odborný rozvoj, rozšiřování znalostí a dovedností. U některých profesí, jako jsou lékaři, pracovníci ve zdravotnictví a pedagogové, vyplývá povinnost dalšího vzdělávání přímo ze zákona. Za kurzy a programy celoživotního vzdělávání se platí. Cena se u jednotlivých kurzů liší, pohybuje od několika set do desítek tisíc korun. Náklady si hradí účastníci programů sami, v mnoha případech je za ně platí jejich zaměstnavatelé.

Formou celoživotního vzdělávání lze studovat i řadu akreditovaných studijních programů. Absolventům není udělen akademický titul, obdrží osvědčení o absolvování. Výhodou je možnost uznání kreditů v případě přestupu do řádné formy studia.

Celoživotní vzdělávání orientované na výkon povolání nebo zájmově nabízí v současnosti všech devět fakult Masarykovy univerzity.

Nevšední možnosti dalšího profesního rozvoje nabízí např. Právnická fakulta, která organizuje vzdělávací programy ve spolupráci s Nottingham Trent University ve Velké Británii. Jejich absolventi získají titul LL.M. nebo MPA. Zajímavostí je např. i to, že v roce 2009 realizovala Masarykova univerzita v rámci decentralizovaného projektu pilotní kurz pro muže a ženy na rodičovské dovolené s cílem podpořit jejich pozici na trhu práce.

▲ Kurz první pomoci pro pedagogické pracovníky na Fakultě sportovních studií

▲ Seminář na Právnické fakultě

Univerzita třetího věku na Masarykově univerzitě

Do nabídky celoživotního vzdělávání patří také Univerzita třetího věku, která vznikla v roce 1990 rozhodnutím tehdejšího vedení univerzity jako jedna z forem celoživotního vzdělávání a je upravena vnitřní směrnicí rektora č. 11/2006. Na Univerzitě Palackého v Olomouci a na Karlově univerzitě v Praze bylo studium seniorů zavedeno dříve, zejména díky existenci kateder andragogiky na tamních filozofických fakultách. Od roku 1990 do roku 2001 se o U3V na MU organizačně a administrativně staral rektorátní útvar pro studium, od roku 2002 spadala U3V pod Centrum pro další vzdělávání MU a Vzdělávací a poradenské centrum MU. Od roku 2005 přešla agenda U3V na studijní odbor rektorátu Masarykovy univerzity.

Univerzita třetího věku je souborem programů celoživotního vzdělávání zaměřených na vzdělávání osob v postproduktivním věku. Základním posláním U3V je otevření univerzitních poznatků, vědomostí a dovedností seniorům. Cílem U3V není jen prohlubovat jejich dosavadní vědomosti,

ale i prezentovat nové poznatky, obory a technologie, které jsou jim jinak nedostupné. Posláním kurzů U3V je též stimulace k aktivitě a poskytnutí informací usnadňujících praktické využívání dříve získaných poznatků.

Účastníkem programu U3V může být osoba, která dosáhla věku potřebného pro přiznání starobního důchodu a má úplné středoškolské vzdělání s maturitou. Studium je bezplatné a posluchači si hradí pouze zápisné, o jehož výši rozhoduje prorektor.

V posledních letech došlo k velkému rozšíření nabídky vzdělávacích kurzů a tím i k nárůstu počtu posluchačů. Zatímco v akademickém roce 2000/2001 navštěvovalo U3V 433 posluchačů, v akademickém roce 2008/2009 jich už bylo 1 770. Tematických kurzů, včetně výše zmíněných aktivit U3V, se v akademickém roce 2007/2008 na MU zúčastnilo 3 048 osob.

▲ Exkurze posluchačů U3V na slavkovské bojiště

▲ Ze slavnostního zakončení tříletého kurzu Dějiny umění a vizuální kultury v Telči 18. května 2009

▲ Senioři v knihovně Fakulty sociálních studií

▲ Exkurze do Anatomického ústavu Lékařské fakulty Masarykovy univerzity

Univerzita třetího věku je centrálně koordinována rektorátem Masarykovy univerzity. Na obsahovém zajištění její vzdělávací činnosti se podílí všech devět fakult univerzity. Výuka je realizována v navazujících kurzech, které mají víceoborový charakter. Jsou to: Základní kurz, Nástavbový kurz, Spirituální dimenze člověka – Živá teologie, Od pravěku do novověku z pohledu archeologie.

Nad rámec základního programu Univerzity třetího věku jsou pro jeho účastníky organizovány tematické krátkodobé kurzy zaměřené například na počítačové technologie, výuku cizích jazyků, pohybově relaxační aktivity, aktuální otázky a problémy z oblasti humanitních i přírodních věd.

Pro posluchače Univerzity třetího věku jsou organizovány také jednodenní exkurze vztahující se k obsahu přednášek či tematických kurzů.

Výuka na Univerzitě třetího věku je realizována formou přednášek, případně cvičení, seminářů a exkurzí. Jednotlivé přednášky trvají 2 vyučovací hodiny a konají se jednou za čtrnáct dnů od října do května. Vzdělávání je bezplatné, každoročně se hradí pouze zápisné, které stanoví pro akademický rok prorektor pro danou oblast. Účastník programu U3V, který splní podmínky stanovené tímto programem, získá osvědčení o jeho absolvování, které je mu předáno na slavnostní promoci.

▲ Předávání osvědčení absolventům Univerzity třetího věku

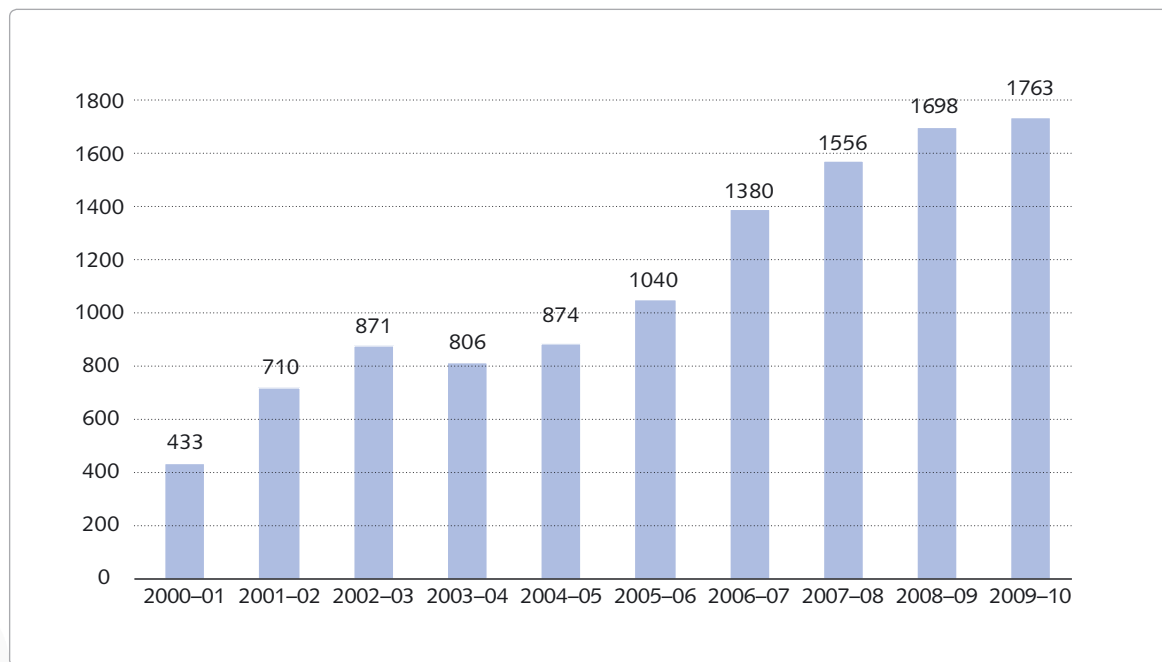
▲ Na přednášce...

▲ Ze slavnostního zakončení Univerzity třetího věku v roce 2007

▲ Prostory studovny a počítačové cvičebny Univerzity třetího věku na Fakultě sociálních studií

▲ Počet posluchačů programů U3V v letech 2000–2010

Obsahová náplň kurzů Univerzity třetího věku

Program Univerzity třetího věku je koncipován jako víceoborový a je uspořádán tak, aby v něm každá z 9 fakult Masarykovy univerzity mohla prezentovat prostřednictvím svých zástupců z řad akademických pracovníků poznatky z jim příslušných vědních oborů. Výuka je realizována v následujících kurzech:

Základní kurz trvá čtyři semestry a je zaměřen na otázky zdravého a smysluplného životního stylu ve vyšším věku. Prezentována jsou témata čtyř základních okruhů: Člověk a zdraví, Člověk a příroda, Člověk a umění, Člověk a společnost.

Nástavbový kurz je pokračováním Základního kurzu. Trvá čtyři semestry a přihlásit se mohou pouze absolventi kurzu základního. Posláním kurzu je především stimulace k aktivitě a poskytnutí informací usnadňujících praktické využívání dříve získaných poznatků.

Spirituální dimenze člověka – Živá teologie je kurz, který trvá 6 semestrů. Poskytuje příležitost k poznání vybraných otázek z teologie a dalších oborů pojednávajících o duchovním rozměru člověka, např. otázek historických, biblických, věroučných či morálních. Na tento kurz navazuje dvousemestrální kurz Spirituální dimenze člověka – Vyšší kurz.

Kurz Od pravěku do raného novověku z pohledu archeologie je tříletý cyklus přednášek, který je realizován ve spolupráci s Ústavem archeologie a muzeologie Filozofické fakulty. Začal v akademickém roce 2009/2010 a klade si za úkol seznámit posluchače se základní terminologií a metodikou oboru archeologie, s periodizací pravěku, středověku a raného novověku, s moderními archeologickými pracovními metodami a s dějinami bádání v oboru. Podrobná pozornost pak bude věnována jednotlivým úsekům vývoje lidské společnosti od počátků člověka a lidské civilizace až po raný novověk s důrazem na konkrétní příklady a nové výzkumy i jejich výsledky, zejména na

▲ Výtvarný plenér v Telči

▲ Kurz Základy grafického designu

Moravě a ve Slezsku. V rámci každého akademického roku bude realizováno celkem 15 devadesátiminutových lekcí včetně shrnutí probrané látky 1. a 2. ročního cyklu a závěrečného shrnutí celého kurzu po 3. ročníku. Tento kurz navazuje na předchozí úspěšný tříletý kurz Dějiny umění a vizuální kultury. Dějištěm obou kurzů je Telč.

Spolek absolventů a přátel MU, sekce Univerzita třetího věku je určen absolventům vzdělávání v U3V. Jde o volné pokračování U3V na MU. Přihlásit se mohou pouze absolventi tohoto studia.

Nad rámec základního programu Univerzity třetího věku jsou pro jeho účastníky organizovány díky finanční podpoře MŠMT tematické krátkodobé kurzy zaměřené na tyto oblasti:

Informační a komunikační technologie

V rámci této oblasti je možné navštěvovat kurzy poskytující základní vědomosti a dovednosti potřebné pro práci s počítačem, internetem a elektronickou poštou. V dalších kurzech se mohou senioři naučit obsluhovat digitální fotoaparát a následně také upravovat pořízené digitální fotografie na počítači. V kurzu grafického designu se pak učí zvládat některé typografické úkoly, např. navrhnout plakát nebo vizitku či vytvářet značku nebo logo. Nevšední je týdenní kurz nazvaný Výtvarný plenér pořádaný v Telči. Zde se senioři mohou pod vedením zkušených odborníků z Ateliéru grafického designu Fakulty informatiky věnovat fotografii nebo kresbě a zdokonalit se v těchto disciplínách. Výsledky tvůrčí práce účastníků kurzů jsou pak často prezentovány veřejnosti například v propagačních materiálech, na webových stránkách nebo na výstavách v České republice i v zahraničí.

Výuka cizích jazyků

Jazykové kurzy jsou připraveny zejména pro ty, kteří by rádi získali základy anglického či německého jazyka. Ti, kteří si už tyto základy osvojili, se mohou přihlásit do kurzů pro pokročilejší, anebo mohou navštěvovat konverzační kurzy.

Pohybové relaxační aktivity

Pracovníci Univerzity třetího věku na Masarykově univerzitě neztrácí ze zřetele ani zdravotní stav seniorů. Již několik let pořádají tematické kurzy zaměřené teoreticky i prakticky na problematiku zdraví a pohybu ve středním a pokročilém věku, které se těší velké oblibě. Z těch praktických jmenujme alespoň kurzy aquaerobiku anebo cvičení v tělocvičně či v posilovně. Zajímavým podnikem byl i Sportovní kurz, který se konal v roce 2009 v Telči. Veškeré pohybové aktivity v těchto kur-

zech se konají pod nezbytným vedením zkušených odborníků na tělesnou výchovu, především z řad pedagogů Fakulty sportovních studií Masarykovy univerzity.

Aktuální otázky a problémy z oblasti humanitních i přírodních věd

V kurzech, které se zabývají aktuálními otázkami z oblasti humanitních a přírodních věd, jsou probírána témata z různých oborů: práva, ekonomie, psychologie, literatury, historie, lékařství, geografie,

▲ Kurz pohybové relaxačních aktivit, posilovna v tělocvičně Pod Hradem

ale i náboženství či filozofie. Namátkou lze vyjmenovat například kurzy Soudní lékařství, Aktuální právní otázky, Věda a příroda, Světové náboženské tradice, Mýty a realita Evropské unie, Světová architektura, Křižovatky vývoje české literatury či Skandinávie včera a dnes.

Exkurze

Pro posluchače Univerzity třetího věku jsou organizovány také jednodenní exkurze vztahující se k obsahu přednášek či tematických kurzů. Je-

jich účastníci tak mohou navštívit např. Ústav soudního lékařství, Anatomický ústav nebo si prohlédnout nově budovaný Univerzitní kampus v Brně-Bohunicích. Pořádány jsou také prohlídky budov jednotlivých fakult, při jejich výběru je důraz kladen na jejich historický či architektonický význam. Všechny exkurze jsou spojené s kulturním a odborným programem – např. s prohlídkou zámku či zajímavé výstavy, která je vždy vedena kvalifikovaným průvodcem či odborníkem na slovo vzatým.

▲ Kurz Dějiny umění a vizuální kultury v aule Univerzitního centra Telč

Využití informačních technologií v kurzech Univerzity třetího věku

Aktivní účast starších lidí na životě společnosti a podpora jejich společenského kontaktu přispívají ke zlepšování jejich psychického stavu a zvyšování společenského vědomí. Proto je potřebné v dnešním světě hledat, připravovat a nabízet starším lidem nové přiměřené možnosti a programy pro aktivní stárnutí. Důraz by pak měl být kladen na využití moderních informačních a komunikačních technologií. Na Masarykově univerzitě jsou informační technologie v rámci Univerzity třetího věku využívány v kurzech týkajících se počítačové gramotnosti posluchačů, při komunikaci s posluchači i při evidenci kurzů. Následující text uvádí příklady využití informačních technologií v provozu Univerzity třetího věku.

Elektronické konzultace

Posluchači Univerzity třetího věku se mohou obracet na pracovníky osobně v budově rektorátu MU, dále telefonicky a také elektronickou formou. Prostřed-

nictvím e-mailu jsou účastníkům zasílány informace o nabídce kurzů, studijní texty i další informace. Elektronickou poštu využívají také noví uchazeči pro informace o možnostech vzdělávání v kurzech U3V.

Internetové stránky Univerzity třetího věku

Internetové stránky Univerzity třetího věku dostupné na adrese www.u3v.muni.cz slouží jako důležitý informační prostředek o aktivitách U3V, přednáškách, kurzech, výstavách apod., a to nejen pro stávající posluchače, ale zejména pro ostatní zájemce o studium či širokou veřejnost. Senioři zde najdou všechny informace důležité pro jejich studium, jako jsou kontakty na organizátory, otevírací doba studoven, seznam v nich dostupné odborné literatury či fotogalerie z významných událostí života na Univerzitě třetího věku. Na webových stránkách lze upravit velikost písma, jsou v jednotném grafickém designu MU a v záhlaví stránek byly použity pouze fotografie pořízené na kurzech U3V na MU.

▲ Počítačová učebna – Univerzitní centrum Telč

▲ Účastníci kurzu Základy PC gramotnosti v počítačové učebně U3V na Pedagogické fakultě MU

Digitální knihovna fotografií

Významné aktivity a události Univerzity třetího věku Masarykovy univerzity jsou pravidelně fotograficky dokumentovány nejen profesionálními fotografi, ale i posluchači Univerzity třetího věku, kteří absolvovali kurz Fotografie a byli doporučeni lektorem kurzu. Tyto fotografie jsou průběžně ukládány do digitální knihovny fotografií, která byla vytvořena Ústavem výpočetní techniky MU a zájemci ji naleznou na adrese <http://dkf.ics.muni.cz>. V současné době (březen 2010) je v této digitální knihovně v kolekci Univerzita třetího věku uloženo 85 složek s 2 263 fotografiemi. Každá složka je popsána, jsou zde uvedeny informace o dané události/kurzu/přednášce od akademického roku 2005/2006. Posluchači si mohou fotografie prohlížet, ukládat, tisknout a elektronicky posílat. Vybrané fotografie jsou také exportovány do fotogalerie na webových stránkách U3V.

Obchodní centrum MU a elektronická přihláška do kurzů Univerzity třetího věku

Zájemci o vzdělávání i současní posluchači U3V se mohou do jednotlivých kurzů základního programu přihlašovat elektronicky prostřednictvím Obchodního centra MU. Zájemce pouze vyplní požadované údaje na přihlášce a poté ji může zaplatit elektronickým bankovníctvím. Pracovníkům MU se pak zobrazí údaje o přihláškách a platbách. Pro elektronické přihlašování byl také zpracován návod nazvaný E-přihláška do U3V.

Evidence v Informačním systému MU

Všichni posluchači U3V a členové Spolku absolventů a přátel MU, sekce U3V jsou evidováni v Informačním systému MU. V případě zájmu mohou posluchači dostat také heslo a užo do IS a poté mají téměř totožná práva jako studenti prezenčního studia, mohou vyhledávat informace týkající se jejich

vzdělávání na MU, používat elektronickou poštu v IS, diskusní fóra, studijní materiály atd. Zájemci si také mohou nechat za poplatek vyrobit čipovou kartu, která je opravňuje ke vstupu do celouniverzitních počítačových studoven, knihoven MU a studoven U3V.

Kurzy zaměřené na využití informačních technologií

Pro posluchače U3V jsou pravidelně organizovány kurzy zaměřené na využití informačních technologií. Oblíbené jsou např. kurzy Jak pracovat s Informačním systémem MU, Základy práce s počítačem pro začátečníky, kurz PC pro mírně pokročilé, Základy grafického designu, Digitální fotografie, Fotografie, Orientace v knihovním katalogu MU.

▲ Kurzy práce s PC jsou na U3V velmi oblíbené, možná i díky jejich lektorům

▲ Posluchač na přednášce

▲ Senioři v kurzu Počítačová grafika pod vedením docenta Vitězlava Švalbacha

Publikační a propagační činnost Univerzity třetího věku

Pro posluchače Univerzity třetího věku a její potenciální účastníky jsou připravovány různé informační a propagační materiály, jako například Informační brožura – Programy kurzů Univerzity třetího věku obsahující nejpodstatnější informace o struktuře Masarykovy univerzity, kontakty na organizátory U3V, programy jednotlivých ročníků a kurzů, které jsou pro akademický rok nabízeny.

Informační skládáčka Studovny Univerzity třetího věku je stručný informativní průvodce po prostorech, kde mohou senioři na Masarykově univerzitě vyhledávat informační zdroje, číst denní tisk, půjčovat si knihy, skripta, encyklopedie anebo využívat počítačovou techniku. Průvodce obsahuje i postup pro získání čipové karty ke vstupu do těchto prostor. Ve studovnách je seniorům k dispozici asistent.

▲ Pamětní list pro absolventy U3V z roku 2008

▲ Booklet k audioknize

Při propagaci Univerzity třetího věku nemyslíme pouze na nové účastníky, ale také na ty, kteří právě opouštějí naše řady coby absolventi. Právě pro tyto posluchače každoročně připravujeme takzvaný Pamětní list, na kterém jsou zobrazeny ty nejzajímavější okamžiky z jejich působení na Univerzitě třetího věku. Na zadní straně je pak seznam všech „spolužáků z ročníku“ včetně fotografie.

Pro většinu tematických kurzů, které jsou financovány díky podpoře z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, jsou vydávány studijní texty určené účastníkům těchto kurzů. Za posledních několik let byly takových textů zpracovány desítky.

Autory těchto studijních textů jsou většinou sami vyučující v tematických kurzech – tj. akademičtí pracovníci Masarykovy univerzity. Jejich stručný přehled je uveden na následující straně.

▲ Zadní strana Pamětního listu se seznamem absolventů

Ve své práci se nevyhýbáme ani novým trendům a technologiím. Ve spolupráci s Českým rozhlasem Brno byla v roce 2009 zpracována a realizována nahrávka textů skript Dějiny umění prof. PhDr. Jiřího Kroupy, CSc., a kolektivu jeho kolegů z Filozofické fakulty a ztvárněna do podoby audioknihy (včetně detailního bookletu) pro ty posluchače, kteří mají vzhledem k věku např. problémy se zrakem či mobilitou, ale samozřejmě i pro všechny ostatní zájemce.

Aktuální právní otázky

Večeřa Miloš a kol.

Buddhismus

Berounský Daniel

Budování právního státu

Motejl Otakar

Cesta od tisku k webu

Lass Andrew

Česká literatura – její vývoj a aktuální otázky výkladu

Bočková Hana a kol.

Dějiny architektury

Štěpánek Kamil

Dějiny umění a vizuální kultury I – Od antiky k renesanci

Kroupa Jiří a kol.

Dějiny umění a vizuální kultury II – Od baroka k moderně

Kroupa Jiří a kol.

Dějiny umění a vizuální kultury III – Forma, funkce a význam uměleckých děl

Kroupa Jiří a kol.

Dějiny umění a vizuální kultury IV – Objednatelé, sběratelé, obraz a kult

Kroupa Jiří a kol.

Formální korespondence v angličtině

Andrlé Jaroslav

Hinduismus

Lužný Dušan

Islám

Václavík David

Judaismus

Papoušek Dalibor

Klíčové problémy slovanských areálů

Pospíšil Ivo a kol.

Křesťanství

Doležalová Iva

Náboženství světa

Betrounský Daniel a kol.

Nová náboženská hnutí

Lužný Dušan a kol.

Nové pohledy na českou literaturu

Bočková Hana a kol.

Ovládání počítače

Hora Vladimír, Mazel David

Počítačová grafika a digitální fotografie

Hora Vladimír, Mazel David

Pravěké dějiny českých zemí

Čermáková Eva

Přehled vývoje řeckého a římského sochařství

Pardyová Marie

Psychologie třetího tisíciletí

Dan Jiří

Skandinávie včera a dnes

Juříčková Miluše, Munzar Jiří, Kovář Jaroslav

Slované a Evropa na počátku 21. stol.

Pospíšil Ivo a kol.

Služby internetu

Hora Vladimír, Mazel David

Tvůrčí psaní pro dospělé v teorii a praxi

Fišer Zbyněk

Učit Shakespeara

Přidal Antonín

Věda a příroda

Herber Vladimír a kol.

Zdraví v seniorském věku

Vašků Anna a kol.

Zpracování textu

Hora Vladimír, Mazel David

▲ Seznam vydaných studijních textů od roku 2005

▲ Publikace, které vznikly v rámci cyklu mimořádných přednášek

▲ Studijní texty pro posluchače Univerzity třetího věku

▲ Propagační materiály Univerzity třetího věku

Spolek absolventů a přátel MU, sekce Univerzita třetího věku

Masarykova univerzita si váží svých absolventů a usiluje o to, aby jejich sepětí se školou neskončilo absolvováním studia. To se pochopitelně týká i absolventů kurzů Univerzity třetího věku. Jedinou příležitostí je pro ně členství ve Spolku absolventů a přátel Masarykovy univerzity, v sekci Univerzita třetího věku. Spolek je nezávislé občanské sdružení, které si klade za cíl sdružovat absolventy a přátele Masarykovy univerzity, aby zůstali ve spojení s univerzitou. Sekce U3V byla založena v roce 2008. Program jejích přednášek i jiných akcí je volným pokračováním U3V a přihlásit se mohou pouze absolventi tohoto studia. Členové této komunity mezi sebou navzájem komunikují, mají přehled o tom, co se na fakultách a univerzitě děje, šíří dobré jméno univerzity, univerzitě/fakultám dávají zpětnou vazbu a podporují vybrané projekty. Mohou se také účastnit mnoha různých aktivit pořádaných Spolkem nebo Masarykovou univerzitou. Mají rovněž možnost využívat některých výhod, jako je např. zvýhodněné vstupné na vybrané akce MU, platí pro ně zvýhodněná cena vybraných reklamních předmětů

▲ Děkan FSS prof. Ladislav Rabušic při zahájení přednášek Spolku absolventů a přátel MU, sekce U3V

MU, bezplatný vstup do knihoven MU, mohou využívat všech služeb nabízených těmito knihovnami, dostávají pravidelně informace o dění na univerzitě, pozvánky na absolventské srazy, akademické slavnosti a kulturní akce pořádané univerzitou, je jim umožněn aktivní přístup k agendám Informačního systému Masarykovy univerzity (IS MU) aj.

Spolupráce brněnských univerzit třetího věku

▲ Emeritní rektor Masarykovy univerzity prof. Milan Jelínek v hovoru s posluchačkou jeho přednášky

Pod záštitou Asociace univerzit třetího věku, ve spolupráci s brněnskými vysokými školami (Masarykova univerzita, Vysoké učení technické v Brně, Veterinární a farmaceutická univerzita Brno, Mendelova univerzita) je realizován cyklus mimořádných přednášek emeritních rektorů brněnských vysokých škol a dalších významných osobností, kteří přednášejí k tématům vysoce společensky a odborně aktuálním.

Přehled dosud realizovaných přednášek tohoto cyklu uvádíme na následující straně:

1. **Zbytečné obavy ze vzdělání,**
prof. RNDr. Jiří Zlatuška, CSc. (rektor Masarykovy univerzity v letech 1998–2004),
2. **Křemík – diamant 20. století,**
prof. RNDr. Eduard Schmidt, CSc. (rektor Masarykovy univerzity v letech 1992–1998)
3. **Umělá inteligence,**
prof. Ing. Petr Vavřín, DrSc. (rektor Vysokého učení technického v Brně v letech 1994–2000)
4. **Lesy a lidé: Silva longa, vita brevis...,**
prof. Dr. Ing. Miroslav Vyskot, DrSc. (rektor Vysoké školy zemědělské Brno v letech 1963–1970)
5. **Novodobý český jazykový purismus a jeho překonání,** prof. PhDr. Milan Jelínek, CSc.
(rektor Masarykovy univerzity v letech 1990–1992)
6. **Vliv životního prostředí na bezpečnost potravin,**
prof. RNDr. Stanislav Zima, DrSc. (rektor Veterinární a farmaceutické univerzity Brno v letech 1994–2000)
7. **Role přírodních léčiv v péči o zdraví,**
prof. RNDr. Václav Suchý, DrSc. (rektor Veterinární a farmaceutické univerzity Brno v letech 2000–2006)
8. **Od tisku k webu: identita, imaginace a poznání,**
prof. Andrew Lass (americký sociální a kulturní antropolog)
9. **Rostliny pro budoucnost – rostlinné biotechnologie,** prof. Ing. Stanislav Procházka, DrSc. (rektor Mendelovy univerzity v Brně v letech 1986–1991 a 2000–2006)
10. **Shakespearovské otázky,**
prof. PhDr. Antonín Přidal (dramaturg, scénarista, spisovatel, vysokoškolský pedagog na Janáčkově akademii múzických umění v Brně)

▲ Prof. Petr Vavřín přednáší účastníkům U3V brněnských vysokých škol o umělé inteligenci

▲ Na otázku zda být či nebýt na přednášce prof. Antonína Přidala bylo velmi snadné najít odpověď

Obrazová příloha

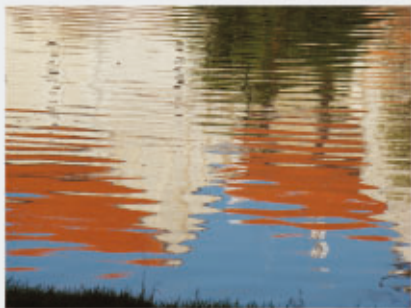
Vybrané kresby a fotografie účastníků Výtvarného plenéru v Telči

Jaroslav Karas

Pavel Hlaváček
Věra Pidrová

Jan Svatoň j. h.

účastníci plenéru

Eva Pokorná
Miloslav Jedlička

Květa Šmerdová
Jarmila Příbranská

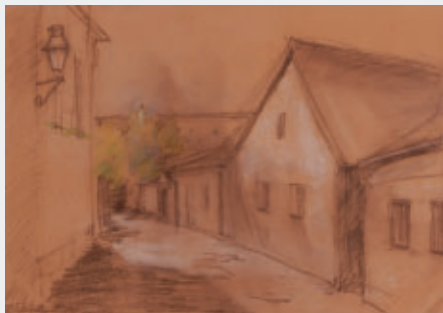
Miroslava Burešová

Jitka Vašíčková

Marta Kvítková

Alena Coufalová

Eva Prokopová

Věra Niklová

Zdenka Vytlačilová

Fotografie ze současnosti

▲ Účastnice U3V zodpovědně a kriticky přistupují k návrhům programu na další akademický rok

▲ Senioři mají přístup do univerzitních knihoven díky čipovým kartám

▲ Jednou z oblíbených aktivit je cvičení v posilovně pod dohledem Mgr. Michala Jemelíka

▲ V knihovně Univerzitního centra Telč

▲ Slavnostní zakončení Univerzity třetího věku je pro většinu seniorů velmi radostnou událostí, které se účastní i rodinní příslušníci

▲ Jeden ze způsobů poděkování posluchačů organizátorům U3V

▲ Prof. Květoslav Šipr na přednášce kurzu U3V Spirituální dimenze člověka – Živá teologie

▲ Takové pěkné vysvědčení jsme snad nikdy nedostaly

▲ Před přednáškou je dobré se občerstvit a načerpat sílu např. v atriu Fakulty sociálních studií

▲ Na výstavě kreseb a fotografií posluchačů U3V se rád chodí podívat i ombudsman JUDr. Otakar Motejl

▲ Slavnostní otevření studovny a počítačové cvičebny na Fakultě sociálních studií 4. dubna 2007

▲ O kurz aquaaerobiku je mezi posluchači stále velký zájem

▲ Pásku při otevření studovny a počítačové cvičebny na FSS přestřihl sám rektor MU prof. Petr Fiala

▲ Pozornost seniorů na přednáškách je udržována pravidelným cvičením

▲ Prorektor MU doc. Jan Svatoň a kolektiv pracovníků Univerzity třetího věku

▲ Ani o prázdninách senioři nezahálají, tráví je na Výtvarném plenéru v Telči

▲ Z výstavy kreseb a fotografií

▲ Návštěva Univerzity Komenského v Bratislavě, provází PhDr. Naděžda Hrapková

▲ Absolventi tříletého kurzu Dějiny umění a vizuální kultury, který se konal v Telči v letech 2006–2009

▲ V kurzu Fotografie se senioři učí zacházet s digitálním fotoaparátem

▲ Doc. Jiří Eliška z Pedagogické fakulty MU je zkušeným lektorem Výtvarného plenéru v Telči

▲ JUDr. Otakar Motejl, člen Správní rady MU, na hospitaci v Telči

▲ Přednáška z Dějin umění a vizuální kultury v Telči

▲ Pohybové aktivity v tělocvičně Pod Hradem

▲ Svě práce senioři často vystavují a jsou na ně patřičně hrdí

▲ Při prezenci před přednáškou na Fakultě sociálních studií

▲ Před pamětní deskou Ernsta Macha v Chrlcích

Fotografie z archivu

▲ Po několika letech studia je čas se na chvíli pozastavit...

▲ První absolventi Univerzity třetího věku Masarykovy univerzity

▲ Vše musí mít svůj řád, i slavnostní ukončení U3V

▲ První promoce Univerzity třetího věku se konala 23. 6. 1993 v aule Právnické fakulty MU

▲ Slavnostní zakončení U3V 18. 5. 1998

▲ Prof. Květoslav Šipr předává osvědčení absolventce

vzdáleno asi kilometr čtvere,

Vojáci podruhé

Již druhé kolo dnů otevřených dveří pořádá 10. a 11. února pro síle-
doškoly i jejich rodiče Vojenská akademie. Vždy v 9, 11 a 13 hodin
budou v kasárnách na Šumavské podrobně seznámeni s obsahem a
zaměřením studijních oborů otevřených ve školním roce 1998/1999 na
fakultách vojenskotechnické - druhý voják a letectva a protivzdušné
obraně. Díky si mohou prohlédnout vybrané speciální učebny a výcvi-
kové zařízení. Přihlásit se ke studiu na VA v novém školním roce lze do
konce února. (iv)

Učení pomáhá lépe se vyrovnávat se stářím

V důchodu do školy

Stabilně vysoký je zájem důchodců o studium na Univer-
zitě třetího věku (U3V), který pořádá již od roku 1990 Masa-
rykova univerzita.

Již po třetí od roku 1990 organi-
zuje letos univerzita dvouletý
základní cyklus U3V, do kterého
se mohou přihlásit zájemci, kteří
překročili věkovou hranici nároku
na starobní důchod. „Pravidelné
chození do školy jim pomáhá
udržovat sociální kontakty
a přispívá k dobré duševní
a psychické pohodě.“ říká
Večerníku Petra Blažková z Peda-

Benefiční koncert duchovní
hudby a spirituálních pořadají
v neděli pracovníci Domova sv.
Markýty pro matky v tísni. Výše-
šek z dobrovolného vstupného
přispěje na náklady, které si vyžá-
dala nová půdní vestavba. Na
koncert, který začne v 17 hodin
v kostele sv. Tomáše na Morav-
ském náměstí, vystoupí vokální
skupina Mořky. (iv)

Je jedním z hlavních předpokla-
dů spokojeného stáří,“ soudí
psycholog Tomáš Černý.

Velký zájem o Univerzitu třetího
věku je ověřen i tím, že je výuka
bezplatná. Účastníci platí pouze
zápisné 200 korun. Přednášky se
týkají oborů přírodních věd, řá-
dů, psychologie, politiky, umění
a dalších oblastí. Blíží informace
o této unikátní formě studia lze
získat na telefonu 42 12 82 29.

JAN MÜLLER

Mad v ulicích Heyrovského, res-
týnově a Opálkové) o celkové
výměře 4,5 hektaru. Byly zřízeny
po konzultacích s hygieniky, kteří
povolili samovolný rozklad
ekstremně. Místa, kde psi
mohou volně pobíhat a majně

ru financí a výstavby z Vinohrad.
Jiná situace je v Králově Poli,
kde tabulkou označili pouze ude-
lovaná místa pro venčení psů a
prostory, kam psi nesmějí (tyto
tabulky na rozdíl od psůvích na

Bezplatné změní krevního tlaku nabízí zájemcům Červený kříž na
Štefánikově ulici.
Foto: Lubomír Stehlik

▲ Fenomén U3V neunikl ani pozornosti médií, článek z 5. 2. 1997 je toho důkazem

MASARYKOVA UNIVERZITA
Univerzita 3. věku
vzdělávací škola

ČESKOSLOVENSKÁ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA

VÝKAZ O MIMOŘÁDNÉM STUDIU
NA VYSOKÉ ŠKOLE

Věra Trávníčková, narozen 1954

žijící a přijel
Brně Brno-město kraj JM

v okres
národnost česká státní občanství ČSFR

je zapsán ve školním roce 1990/91 jako student mimořádného studia

škola - obora

těto vysoké školy a je oprávněn účastnit se zapsaných přednášek
a cvičení

V Brně dne 26/11 1990

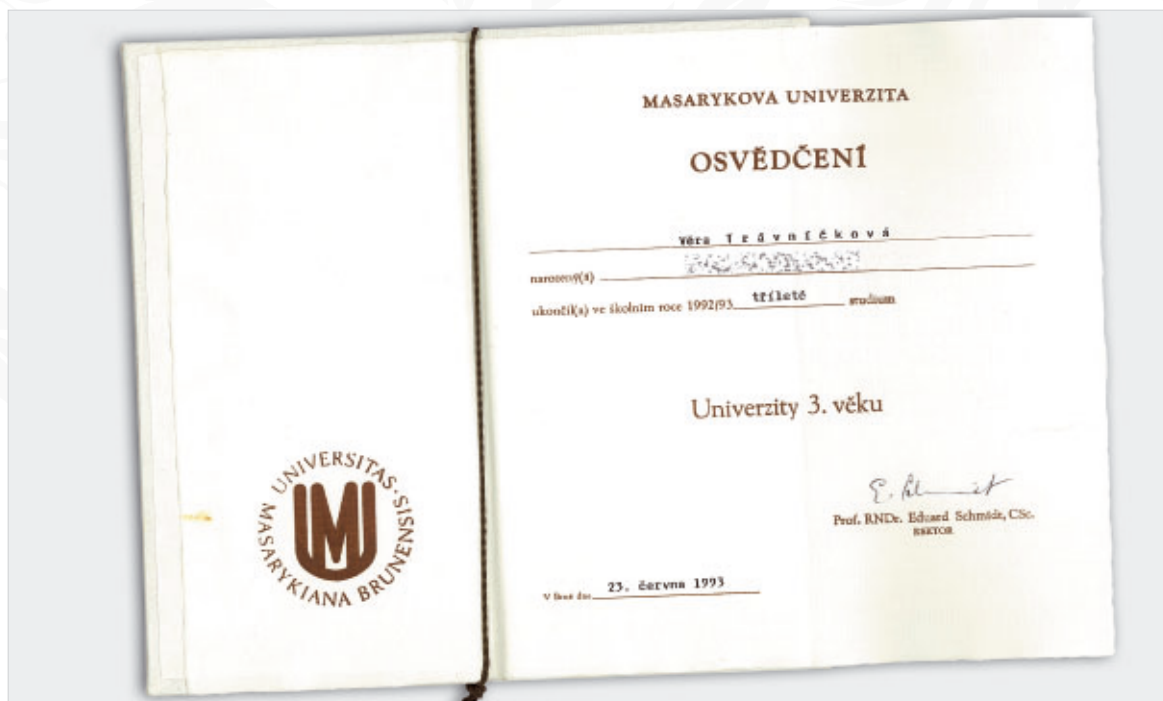
.....
podpis studenta

.....
školní razítko

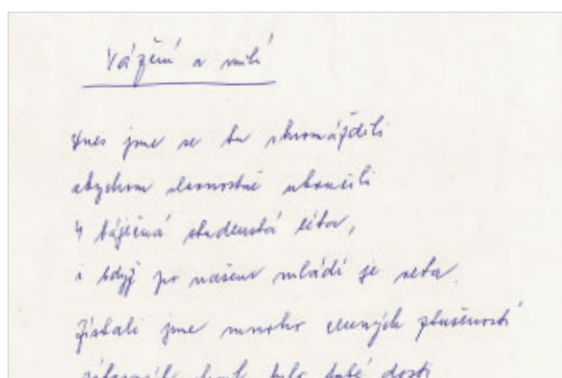
.....
školní podpis

Ořední záznamy
Zapsán/a do 3. roč.
škol. r. 1991/92

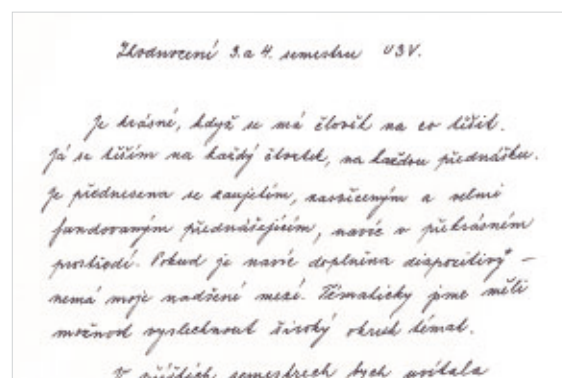
Zapsán/a do 3. roč.
škol. r. 1991/92

▲ Vzor osvědčení vydávaných absolventům prvního cyklu Univerzity třetího věku (1993)

▲ Veršovaný projev absolventa U3V na slavnostním zakončení 2. června 2009

▲ Hodnocení Univerzity třetího věku z pohledu jejího účastníka, které dokáže potěšit všechny organizátory

FUNKCE UMĚNÍ		
Název	Podstatný rys	Výsledný efekt
estetická	akrásluje	vraťavost a citlivost pro krásu
komunikativní	zprostředkovává spojení	navázání, získání spojení
informativní	podává správu	utvoření mínění, postoje
kognitivní	obohecuje poznáním	rozšíření poznání, názor
kompensativní	uspokojuje potřebu opozitní aktivity	globální vyrovnaní, vyvážení, saturace
stimulační	pobízí, podněcuje, vzpružuje	podněcení, vzpružení
pedagogická	spoloutváří charakter	etické zvláštnosti osobnosti
humanizační	zvyšuje	lidské rozumné

▲ Ukázka syblau pro přednášku z dějin umění

Seznam signatur přednášek a cvičení (vypisí studium a datum a podpisem vyplně do 30.06. následující po poslední signatuře přednášky)					
Čís. řádku	Název přednášky – cvičení (podle učebního plánu)	Jméno přednášejícího	1997/98		Potvrzení učitele
			2000	2001	
			20.06.1998	20.06.1998	
1	1. přednáška – historie umění	prof. RNDr. J. Čubernová			AKADEMIE
2	2. přednáška – umění v 19. století	prof. RNDr. J. Čubernová			AKADEMIE
3	3. přednáška – umění v 20. století	prof. RNDr. J. Čubernová			AKADEMIE
4	4. přednáška – umění v 21. století	prof. RNDr. J. Čubernová			AKADEMIE
5	5. přednáška – umění v 22. století	prof. RNDr. J. Čubernová			AKADEMIE
6	6. přednáška – umění v 23. století	prof. RNDr. J. Čubernová			AKADEMIE
7	7. přednáška – umění v 24. století	prof. RNDr. J. Čubernová			AKADEMIE
8	8. přednáška – umění v 25. století	prof. RNDr. J. Čubernová			AKADEMIE
9	9. přednáška – umění v 26. století	prof. RNDr. J. Čubernová			AKADEMIE
10	10. přednáška – umění v 27. století	prof. RNDr. J. Čubernová			AKADEMIE
11	11. přednáška – umění v 28. století	prof. RNDr. J. Čubernová			AKADEMIE
12	12. přednáška – umění v 29. století	prof. RNDr. J. Čubernová			AKADEMIE
13	13. přednáška – umění v 30. století	prof. RNDr. J. Čubernová			AKADEMIE

▲ Zadní strana výkazu o studiu, do kterého si na počátku 90. let posluchači zapisovali absolvované přednášky

Masarykova univerzita v Brně
dovoluje si Vás pozvat na

SLAVNOSTNÍ ZAKONČENÍ

druhého cyklu Univerzity 3. věku
a kurzu Praktické gerontologie

Program:
 Úvodní slovo prorektora
 Umělecké vystoupení studentů a pedagogů katedry Mušební výchovy PdF
 a Pěveckého sboru MU za řízení sbormistra prof. Miloslava Bučka
 Česká a světová instrumentální a vokální tvorba
 Vyhlášení absolventů tříletého studia U3V a kurzu Gerontologie
 Závěrečné slovo absolventa

Po ukončení programu budou absolventům vydána osvědčení

Auditorium maximum Právnícké fakulty MU
Veveří 70, Brno

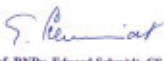
▲ Pozvánka na slavnostní zakončení U3V z roku 1998

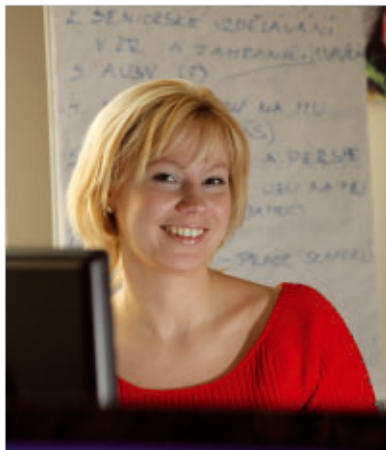
OSVĚDČENÍ

Jarmila Čubernová

ukončila ve školním roce 1997/98
dvouleté nástavbové studium
PRAKTICKÉ GERONTOLOGIE
v rámci
UNIVERZITY TŘETÍHO VĚKU

 Prof. RNDr. Eduard Schmidt, CSc.
rektor

▲ Vzor osvědčení absolventa U3V z roku 1998

Redaktoři publikace děkují všem bývalým i současným posluchačům Univerzity třetího věku na Masarykově univerzitě za zapůjčení textových a obrazových materiálů z jejich soukromých sbírek.

UNIVERZITA TŘETÍHO VĚKU 1990–2010
20 LET SENIORSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ NA MU

Vydala Masarykova univerzita

Náklad: 500 ks

Text publikace: Petr Adamec, Barbora Hašková, Jan Svatoň,

Květoslav Šipr, Petr Vavříň

Redakce: Petr Adamec, Barbora Hašková

Jazyková korektura: Daniela Veškrnová

Foto: Aleš Ležatka, kolektiv autorů

Grafická úprava: EXACTDESIGN, Jana Janská

Tisk: Tiskárna EXPODATA-DIDOT, spol. s r. o.

1. vydání, 2010

ISBN 978-80-210-5156-0

MASARYKOVA UNIVERZITA
UNIVERZITA TŘETÍHO VĚKU

www.u3v.muni.cz

muni
PRESS

ISBN 978-80-210-5156-0

9 788021 051317